

MACARİSTAN'IN AB ÜYELİK SÜRECİNİN AVRUPA BİRLİĞİ KOMİSYONU ile İRKÇILIĞA ve HOŞGÖRÜSÜZLÜĞE KARŞI AVRUPA KOMİSYONU RAPORLARINDAN İNCELENMESİ*

Yusuf AVAR¹

ÖZET

Macaristan, Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Merkezi ve Doğu Avrupa ülkeleri gibi yönünü Batıya çevirmiş, siyasi öncelik olarak AB üyesi olmayı hedeflemiş ve 2004 yılında üye olmayı başarmıştır. Bu süreçte Macaristan'da insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü ilkeleri gelişim gösterse de ülke tam olarak belirtilen ilkeleri içselleştirmemiş ancak AB üyesi olmayı başarabilmiştir. Bu kapsamda; çalışmanın temel amacı, Macaristan'ın AB üyesi olmadan önceki durumunu AB'nin birincil kaynaklarından ve diğer kaynaklardan incelemektir. Bu kapsamda, Avrupa Birliği Komisyonu ve Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu tarafından 1997-2003 yılları arasında yayımlanan 10 raporun nitel içerik analizi yapılmıştır. Bu çalışma, Macaristan'ın AB üyeliğinin Kopenhag Siyasi Kriterleri çerçevesinde gerçekleşip gerçekleşmediğini araştırmaktadır. Çalışmanın temel argümanı, Macaristan'ın tam anlamıyla AB üyeliğinin Kopenhag Siyasi Kriterleri çerçevesinde gerçekleşmediği halde üye olmayı başarabildiğidir.

Anahtar Kelimeler: *Macaristan, AB üyeliği, Kopenhag Siyasi Kriterleri, AB normları*

* Bu çalışma, Prof. Dr. E. Münevver CEBECİ danışmanlığında hazırlanmış olan "The EU's Normative Paradox: The Cases of Hungary and Poland" isimli doktora tezinden üretilmiştir.

¹ Yusuf Avar, Öğr. Gör. Dr., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Ofisi, yusufavar@kilis.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8507-9579.

EXAMINING HUNGARY'S ACCESSION PROCESS to the EU FROM REPORTS of the EUROPEAN UNION COMMISSION and EUROPEAN COMMISSION AGAINST RACISM and INTOLERANCE

ABSTRACT

After the collapse of the Soviet Union, Hungary, like other Central and Eastern European countries, turned its face to the West and aimed to become a member of the EU and succeeded in 2004. Hungary has not yet fully internalized the concepts of human rights, democracy, and the rule of law, even though these values have developed throughout this process. In this context, the major goal of this study is to examine Hungary's situation before the country joined the EU by using the EU's primary and other sources. In this context, 10 documents prepared by the EU Commission and the Council of Europe's European Commission Against Racism and Intolerance were subjected to qualitative content analysis. This study investigates whether Hungary's EU accession met the Copenhagen criteria. The study's main argument is that although Hungary has had not met with the EU's Copenhagen criteria, the country succeeded to become an EU member.

Keywords: Hungary, EU membership, Copenhagen Political Criteria, EU norms

1. GİRİŞ

Avrupa Birliği'nin (AB) kökenini oluşturan Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET), 1957'de altı üye ile yola başlamış ve zamanla üye sayısını artırmıştır. Avrupa Topluluğu, 1973'te İngiltere, Danimarka ve İrlanda'nın katılımıyla başlayan genişleme politikası sayesinde hem güç kazanmış hem de etkisini bölgede oldukça hissettirmiştir. Ancak genişleme süreci AB için ve AB'ye üye olmaya çalışan ülkeler için her zaman kolay bir süreç olmamıştır. AB'nin özellikle de Merkezi ve Doğu Avrupa (MDA) genişleme süreci oldukça zorlu geçmiştir.

1989'dan bu yana MDA ülkeleri; Varşova Paketi'nin dağılması, Almanya'nın birleşmesinin etkileri, Sovyetler Birliği ve Yugoslavya'nın dağılmasıyla doğu ve güney sınırlarındaki istikrarsızlık, Batı ile ilişkilerinin yeniden yapılandırılması ve Sovyet döneminden kalma askeri donanımın modernize edilmesi ihtiyacı gibi büyük ölçüde birbirine

benzeyen çeşitli güvenlik sorunlarıyla uğraşmak zorunda kalmıştır (Cottey, 1995, pp. 1–2). Bu yüzden MDA ülkelerinin temel amacı, Batı'nın siyasi, ekonomik ve güvenlik çerçevelerine entegrasyondur (Poláčková, 1994a, p. 117). Bu entegrasyon sürecini başarabilmek içinde MDA ülkeleri hem NATO'ya hem de AB'ye üye olabilmek için çaba göstermiştir.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından ve Soğuk Savaş'ın sona ermesinden beri AB, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve MDA ülkeleri için temel konular şunlardır: MDA ülkelerinde barış ve istikrarın sağlanması, demokrasinin inşası, ekonomik ve kurumsal reformların gerçekleştirilmesi, büyüme ve modernleşmenin hızlandırılması (Wiarda, 2001, p. 178). Asmus'a göre de 1990'ların başında NATO ve AB genişleme stratejilerinin ardında yatan nedenler; demokrasinin yaygınlaştırılması, komünizmin çöküşünün ardından Avrupa'nın yeniden birleştirilmesi ve transatlantik ittifakın Soğuk Savaş sonrası dönem için yeniden güçlendirilmesidir (Asmus, 2008, p. 97).

Spesifik olarak AB perspektifinden baktığımızda AB, MDA genişlemesiyle Avrupa'nın barış ve güvenliğine yönelik istikrarsızlık ve varoluşsal tehditler kontrollü iş birliği süreciyle yönetecek ve MDA ülkelerini içerisine alarak güvenlik alanını genişleyecektir (O'Brennan, 2006, p. 156). Güvenlik ve istikrar söylemlerinin önemine vurgu yapmak için Sjursen, Avrupa Komisyonu tarafından 2000 yılı için hazırlanan yıllık 'Genişleme Raporu'nun genişlemenin bir sonucu olarak istikrar ve güvenlik beklentileri üzerinde durduğu için raporun ilgi çekici olduğunu belirtmiştir (Sjursen, 2002, p. 499). Ayrıca, AB'nin MDA ülkelerini içine almasıyla beraber, uluslararası politikada ABD, Rusya, Çin ve Hindistan gibi güçlerin dikkatini çekecektir (O'Brennan, 2006, p. 156). AB'nin, MDA genişlemesi ayrıca AB tarafından aday ülkelere yeni normların aktarılmasını kolaylaştıracak ve böylece "Doğu Avrupa" devletlerinin "Avrupa" devletlerine dönüşmesine yardımcı olacaktır (O'Brennan, 2006, p. 160). Kısaca, AB'nin MDA ülkelerine yönelik genişlemesiyle ülkeler arasında yer alan çatışmalar barışçıl bir şekilde çözülecek, devlet yapıları demokratikleşecek, ekonomileri ve toplumlarının modernleşmesine de katkı sağlanacaktır (Föhrenbach, 2001, p. 7). Yılmaz'a göre de AB'ye girmekle bu ülkelerin demokrasileri güçlenecek ve piyasa ekonomileri daha istikrarlı hâle gelecektir (2014, p. 56). Dönemin Avrupa Komisyonu Başkanı, Romano Prodi (2001)

“Demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına saygı, genişleyen Birliğin tamamında norm haline gelecektir.” ifadesini kullanmıştır.

AB'nin ve MDA ülkelerinin genişleme sürecinde; ekonomik, güvenlik ve siyasi birçok hedefin yanında Avrupa kimlik tanımlanması tartışmaları da etkili olmuştur. AB, kolektif kimlik oluşumunun kayda değer bir örneğini teşkil etmektedir çünkü AB üye devletleri birbirlerini dışsal bir varlık olarak değil, benliğin bir uzantısı olarak algılamaktadır (Rumelili, 2014, p. 27). Avrupa kimliği, ortak tarihin (Hristiyan Avrupa, Aydınlanmış Avrupa, vb.) tarihsel keşfinin bir sonucu olarak ya da Avrupa'nın köklerini şimdiki zamanda başlayan bir anlatıda kuran daha inşacı bir operasyon olarak tasvir edilebilir (Castiglione, 2009, p. 36). Avrupa Birliği'ni Kuran Antlaşması (Maastricht Antlaşması), Avrupa'nın kimliği konusunu bir araştırma ve politika önceliği olarak kesin bir şekilde belirlemiştir (Cederman, 2001, p. 1). Bu kapsamda, kimlik söylemleri/anlatıları da AB'nin Merkezi ve Doğu ülkeleri genişleme sürecinde oldukça dile getirilmiştir. Birliğin genişleme politikasında üzerinde durulan “pan-Avrupa”, “Avrupa'ya dönüş” “aynı grup” ve “akrabalık” gibi kavramlar bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Kısacası “Avrupa'ya dönüş” fikri, MDA ülkeleri için yaygın bir tema olmuştur ve bu kavram MDA ülkelerinin “pan-Avrupa” kültürel topluluğunun bir üyesi olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır (Bretherton & Vogler, 2002a, p. 244; Hughes et al., 2005, p. 1). Örneğin, Avrupa Komisyonu'nun, Macaristan için hazırladığı 1997 yılında hazırladığı raporunda; “Macaristan'ın üyelik başvurusu diğer 9 aday ülke başvurusuyla aynı anda incelenmiştir. Macaristan'ın üyeliği, MDA ülkelerinin kıtada 40 yılı aşkın bir süredir devam eden bölünmüşlüğüne üstesinden gelerek Birliğin yarattığı barış, istikrar ve refah alanına katıldıkları tarihi bir sürecin parçası olarak görülmelidir” (Commission, 1997a, p. 5) ibaresi kullanılmıştır. AB, kimliğinin bir parçası olarak gördüğü ülkeleri de bünyesine katarak ortak kimlik yapısını güçlendirecektir (Karadeniz, 2020, p. 2). Ancak belirtmek gerekir ki kullanılan bu ifadeler, normların/değerlerin ve ilkelerin değil, kimlik inşasının parçalarını oluşturmaktadır.

Bu çalışmanın örnek ülkesini Macaristan teşkil etmektedir. Avrupa'nın ortasında bulunan Macaristan karayla çevrili bir ülkedir. Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Macaristan, diğer MDA ülkeleri gibi AB üyesi olmak için adımlar atmaya başlamıştır. 1000 yıl önce bağımsız bir Macar Devleti'nin kurulmasından bu yana, Macaristan

Batı kültür ve değerleriyle yakından bağlantılı olmuştur (Commission, 1997a, p. 5). Batı Avrupa; güvenli, müreffeh ve istikrarlı demokratik ülkelerden oluşan bir bölgedir. Hukukun üstünlüğüne ve anayasaya dayalı hükümetler, demokratik siyasi kültür ve insan haklarına saygı, Batı Avrupa'nın temel özellikleridir (Navracsics, 1997a, p. 7). Bu nedenle, Macaristan'ın birincil dış politika hedefi, Avrupa entegrasyonunu gerçekleştirmektir çünkü bu durum Macaristan'ın modern ve demokratik hâle gelmesi için stratejik bir hedefdir (Palánkai, 1999, p. 10). 1990'ların sonunda MDA ülkeleri ile kapitalist demokrasiye geçiş yapan Macaristan ekonomik ve siyasi bağımsızlığı sayesinde AB üyesi olabilmıştır (Greskovits & Bohle, 2001, p. 5).

Çalışmada, Macaristan'da AB üyeliği öncesi dönemde demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğünün gelişip gelişmediği araştırılmıştır. Araştırmanın temel argümanı, Macaristan'ın AB katılım koşullarını yeteri düzeyde yerine getirmediği ancak güvenlik, kimlik ve ekonomi gibi nedenlerden dolayı AB üyesi olmayı başardığıdır. Bu sava dayanarak Macaristan'ın AB üyelik sürecinde demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü performansının görece daha az etkili olduğu öne sürülmüştür.

Çalışmanın kaynaklarını, AB Komisyonu tarafından 1997 yılında hazırlanan 'AB Komisyonu'nun Macaristan'ın Avrupa Birliği Üyeliği Başvurusu Hakkında Görüşü' (Commission Opinion on Hungary's Application for Membership of the European Union), 1998-2002 yılları arasında yayımlanan 'Macaristan Düzenli İlerleme Raporları' (Regular Report from the Commission on Hungary's Progress Towards Accession) ve 2003 yılında yayımlanan 'Macaristan'ın Üyelik Hazırlıkları Hakkında Kapsamlı bir İzleme Raporu' (Comprehensive Monitoring Report on Hungary's Preparations for Membership) oluşturmaktadır. Bunlara ek olarak AB belgesi olmamakla birlikte AB'nin siyasi kriterinin değerlendirilmesi açısından gösterge niteliğinde olan Avrupa Konseyi İrkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu tarafından 1997, 1999 ve 2003 yılında yayımlanan 'İlk Rapor', 'İkinci Rapor' ve 'Üçüncü Rapor' da çalışmanın faydalandığı diğer önemli kaynaklardır. Yararlanılan kaynaklara internetten açık erişimle ulaşılabilir. Raporların sistematik olarak incelenmesi ve kullanılmasıyla Macaristan'ın AB üyelik sürecindeki performansının Kopenhag Siyasi Kriterleri perspektifinde değerlendirmenin mümkün olabileceği düşünülmüş ve Türkçe literatürdeki boşluğun kapanması hedeflenmiştir.

İçerik analizi yöntemiyle belirtilen raporlar incelenmiş ve çıkarımlar yapılmıştır. İçerik analizi, mesajların belirli özelliklerini sistematik ve nesnel olarak tanımlayarak çıkarım yapmaya yönelik kullanılan bir tekniktir (Holsti, 1969, p. 26). Ayrıca içerik analizi, siyasi metinleri incelemek için uygun ve yaratıcı bir teknik (Nefes, 2022, p. 265), olduğundan söz konusu raporların incelenmesi için en uygun yöntem olarak düşünülmüştür. İçerik analizinde çalışmaları ana kategorilere ayırmak oldukça önemlidir çünkü kategoriler yöntemiyle dokümanların tanımlanması ve yorumlanmasında öne çıkan tüm anlamlar ortaya çıkmış olur (Schreier, 2012, p. 12).

İncelenen raporlarda AB'nin temel değerleri olan "demokrasi", "insan hakları" ve "hukukun üstünlüğü" kavramları, çalışmanın ana kategorilerini oluşturmuştur. Her ne kadar bu üç kategoriye birbirinden ayırt etmek zor olsa da çalışmanın bütünlüğü açısından belirtilen kategorilerin alt kategorileri de oluşturulmuştur. Bu çerçevede demokrasi temasının alt başlıklarını "basın özgürlüğü, seçimler, parlamentonun durumu ve azınlıkların meclisteki temsil sorunu" teşkil etmektedir. İnsan hakları temasında da "azınlık hakları ve özellikle Roman hakları, göçmenlerin ve vatansızların durumu ve barındıkları yerler, polisin kötü muamelesi, Yahudi karşıtlığı, cezaevlerinin olumsuz koşulları" alt kategorilerdir. Son olarak hukukun üstünlüğü temasında alt kavramlar, "adalet, yargının durumu, Yargıtay'ın ağır iş yükü, göz altı süreci, organize suçlar ve yozlaşmadır." Çalışmanın güvenilirliği ve önemi birincil ve diğer kaynakların objektif olarak değerlendirilmesidir. Kaynakların açık erişimle ulaşılabilir olması ve de iddia edilen durumların kontrolü mümkün olduğu için çalışma geçerlik kazanma çabasını da gidermeye çalışmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde AB'nin genişleme koşulları açıklanmış, zaman içerisinde getirilen yeni koşullar detaylandırılmıştır. İkinci bölümde Macaristan'ın AB üyeliği yolundaki süreçlerine değinilmiş ve önemli olaylar vurgulanmıştır. Bu çerçevede, Macar partilerin AB'ye karşı tutumları da incelenmiş ve iktidarların AB destekçisi olup olmadığı ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Çalışmanın son bölümünde ise Macaristan'ın Kopenhag Siyasi Kriterleri performansı, belirtilen raporların içerik analizi yardımıyla sunulmuş ve varılan çıkarımlar belirtilmiştir.

2. AB’NİN GENİŞLEME KOŞULLARI

1950’li yılların başında Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg uzun, sancılı ve de en önemlisi sürdürülebilir ve başarılı bir yola çıkarak AB’nin temellerini atmıştır. Üye sayısı zamanla 28’i bulmuş ancak Brexit sonrasında günümüzde üye sayısı 27’dir. Genişleme politikası hiç şüphesiz AB’nin önemli politikalarının başında gelmektedir. AB’nin genişleme politikasının hedefleri şunlardır: Yakın çevresinde barış ve istikrarı teşvik etmek, sınır ötesi entegrasyon ve iş birliği yoluyla bireylerin yaşam standartlarını yükseltmek, ekonomik büyüme ile işletmeler ve vatandaşlar için yeni fırsatlar yaratmak ve de kendi ilerlemesini ilkelerine, düzenlemelerine ve normlarına uyum sağlama yönünde kontrol etmektir (Commission, 2022). AB’ye üye olma avantajları ise ülkelerin refahını arttırması ve bölgede istikrarını yaygınlaştırmasıdır (European Union, 2022).

AB’ye üye olabilmek için başlangıçta Kopenhag Siyasi Kriterleri ile kıyaslandığında çok özel koşullar gerekmiyordu; Avrupa Ekonomik Topluluğunu (AET) kuran anlaşmanın 47. Maddesine göre tüm Avrupalı devletler AB’ye üyelik başvurusunda bulunma hakkına sahipti (Schimmelfennig, 2001, p. 59). Roma Antlaşması’nın Önsözü, AET’nin kurucularının Avrupa halkları arasında giderek daha sıkı bir bağ için temel oluşturma arzusu olduğunu göstermekte ve bu durum barışı, özgürlüğü korumak ve güçlendirmek için kaynakların bir araya toplanmasını ifade etmektedir (Janse, 2018, p. 57). Daha sonra AB, 1962’de Avrupa Parlamentosu Birkelbach Raporu aracılığıyla ilk olarak her üye devletin demokratik bir rejime sahip olması gerektiğini belirlemiştir (Nas & Özer, 2017, p. 83).

Yukarıda ifade edildiği gibi AB, katılım koşullarını zaman içerisinde genişletmiştir. Bu kapsamda, Kopenhag Siyasi Kriterleri 1993’te AB tarafından oluşturulmuştur. Kopenhag Siyasi Kriterleri, AB’ye katılmak isteyen devletlerin üye olarak kabul edilmeden önce yerine getirmeleri gereken sorumluluklardır (Directorate for EU Affairs, 2020). Bunlar; AB’nin siyasi (demokrasiyi, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını ve azınlık haklarını güvence altına alan kurumların varlığı), ekonomik (işleyen ve aynı zamanda Birlik içinde rekabetçi baskılara ve diğer serbest piyasa güçlerine dayanabilecek bir serbest piyasa ekonomisinin varlığı) ve de Topluluk müktesebatına uyum (siyasi, ekonomik ve parasal birliğin hedeflerine bağlı kalmak üzere üyelik için

gerekli yükümlülükleri yerine getirebilme kapasitesine sahip olmak) kriterleridir (European Union, 2023).

Ek olarak, 1995 Madrid Zirvesi, aday devletlerin hem AB müktesebatını ulusal hukuka aktarmaktan hem de uyumlaştırılmış hukuku yönetecek idari ve tüzel kişileri oluşturmaktan sorumlu olduğunu ilan etmiştir (Directorate for EU Affairs, 2020). Ayrıca, Gündem 2000² ile de iyi komşuluk ilişkilerinin kurulması katılım şartı olarak sunulmuştur (Directorate for EU Affairs, 2020). Dahası, Hırvatistan ile Türkiye arasındaki müzakerelerin başlamasıyla birlikte Avrupa Komisyonu, her biri ayrı bir AB politika alanını (AB Direktörlüğü) temsil eden “fasıl” olarak bilinen müzakere başlıklarının açılması ve kapanması için “teknik kriterler” oluşturmaya başlamıştır (Directorate for EU Affairs, 2020). Son olarak, AB'nin entegre/hazmetme kapasitesi olarak adlandırılan yeni üyeleri kabul etmeye hazır olması da genişlemenin olabilmesi için gerekli bir koşul hâline gelmiştir (Nas & Özer, 2017, p. 83).

3. MACARİSTAN'IN AB'YE ÜYELİK SÜRECİ ve MACARİSTAN'DAKİ SİYASİ PARTİLERİNİN AB ÜYELİK SÜRECİNDEN ÖNCE AB'YE KARŞI OLAN TUTUMU

Sovyet Birliği'nin dağılmasından sonra tüm MDA ülkeleri, ulusal çıkar tanımlarını yeniden yapmış (Fowler, 2004b, p. 57) ve yönlerini Batı'ya özellikle de AB'ye çevirmişlerdir. Bu yolculuk; Batı Avrupa ile uyumun yeniden sağlanması, Batı Avrupa değerlerinin yeniden benimsenmesi anlatıları ve aynı aile, akrabalık gibi kavramların kullanılması ile yapılmıştır. MDA ülkelerinin; Avrupa Birliği ve NATO'ya üye olmaları, Avrupa'nın Batı ve Doğu arasında uzun süredir devam eden bölünmüşlüğüne sona erdirmeyi ve kıtayı kültürel bir bütün olarak yeniden birleştirmeyi amaçlamıştır (Kuus, 2007, p. 21). Dönemin Avrupa Komisyonu başkanları da bu duruma vurgu yapmıştır. Örneğin; Santer “kollarımızı Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine açacağız. Onlarsız bir Avrupa tasavvur etmek mümkün değildir. Ayrılığımız yapaydı ve yakında yeniden bir araya gelme ihtimalini sevinçle bekliyoruz.” (Santer, 2012, p. 2) ifadelerini kullanmıştır. Başka bir konuşmasında Santer, genişleme konusunun, Birliğin önlerindeki birkaç yıl içinde ele alması

---

² Daha güçlü ve daha geniş bir Birlik için Gündem 2000, AB Komisyonu tarafından 16 Temmuz 1997 yılında açıklanmış ve Türkiye hariç diğer aday ülkelerle müzakerelerin başlamasını önermiştir. Bakınız (Eltet, 2010, p. 59)

gereken önemli ve heyecan verici konulardan biri olduğunu; Avrupa'nın yeniden birleşmesi artık ellerinde olduğunu ve bu ihtimalin Avrupa vizyonuna ve kıtanın istikrar, güvenlik ve refahını sağlamak için gerekli bir şart olduğunu öne sürmüştür (Santer, 2012, p. 2). Romano Prodi de hızlandırılmış MDA genişleme girişimini şu sözlerle ifade etmiştir: "Tarihin akışı içinde böyle bir fırsat nadiren ortaya çıkar. Roma İmparatorluğu'ndan bu yana ilk kez Avrupa'yı birleştirme fırsatına sahibiz ve bu kez silah zoruyla değil, ortak fikirler ve ortak kurallar temelinde birleşeceğiz." (Anderson, 2000, p. 108) Avrupa Parlamentosu eski başkanlarından Gil-Robles de AB'nin federalist hamlesinin doğu genişlemesine yönelik açık bir yaklaşımla eşleştirilmesi gerektiğine inanmış ve bunu sadece AB'yi yenilemek için değil, aynı zamanda dünyaya bir örnek ve küresel barış için bir pakta doğru ilk adım olarak kıtayı birleştirmek için bir fırsat olarak görmüştür (Pérez, 2023, p. 5). Kullanılan kavramlar aslında AB'nin ve MDA ülkelerinin aynı kimliği paylaştığını (Pan-Avrupa ortak kültürü) ve bu yüzden de katılımın şart olması gerektiğini ifade etmektedir. Bu durum, MDA'daki entelektüeller ve politikacılar tarafından ve Batı'daki destekçileri tarafından memnuniyetle benimsenmiştir (Bretherton & Vogler, 2002b, p. 244). Ancak üyelik süreci; ülkelerin sosyal, politik ve ekonomik sistemde reform yapması gerektiği için zorlukları da içerisinde barındırmıştır (Bozóki & Karácsony, 2003a, p. 3).

AB, MDA ülkelerini içine alarak, barış ve istikrarı bölgede daha çok yayacak ve güvenlik topluluğunun üye sayısını arttıracaktır. Manuel Barroso'ya göre AB genişleme süreci, daha fazla ülkeyi Avrupa ana akımına dahil eden ve devam eden bir girişimdir. Ancak genişleme sadece içsel bir süreç değildir. Aynı zamanda Birliği daha güçlü bir uluslararası konuma taşıma arzusunu gütmektedir (Barroso, 2004). Anders Björner'e göre, AB genişlemesi "belki de Avrupa'da gerçekleşen en önemli güvenli toplumu üreten süreçtir." (Stefanova, 2005, p. 51). Prodi, AB'nin MDA ülke genişlemesini, AB'nin Avrupa kıtasında sürdürülebilir istikrar ve güvenliğe bugüne kadar yaptığı en büyük katkı olarak düşünmüş ve yirminci yüzyılın en başarılı ve etkileyici siyasi dönüşümlerinden biri olarak değerlendirmiştir (Prodi, 2002, p. 3)

Macaristan da diğer MDA ülkeleri gibi temel dış politika hedefini Batı ile bütünleşmesinde görmekteydi çünkü Avrupa entegrasyonu, Macaristan'ın modern ve demokratik hâle gelmesi için stratejik bir hedefti (Palánkai, 1999, p. 10). AB üyeliği, kısmen, MDA ülkelerde

yaşayan çeşitli etnik gruplar arasında Balkanlar'da olduğu gibi şiddetli çatışmaların önlenmesi için potansiyel bir araç olarak düşünülmüştür (Butler, 2007, p. 1129). Macaristan, toprak anlaşmazlığı bulunmayan yedi komşu ülkesiyle iyi ilişkilerini sürdürerek ve genişleterek bölgesel güvenliğe katkıda bulunmaya çalışmıştır. Avusturya, Slovenya, Hırvatistan, Romanya, Slovakya ve Ukrayna ile mevcut sınırları tanıyan ve Macar azınlıkların (toplamda üç milyon) haklarını korumayı amaçlayan temel anlaşmalar imzalanmıştır (Commission, 1997a, p. 5). Macaristan, Macar ulusunu birleştiren AB entegrasyonunu açıkça desteklemektedir (Butler, 2007, p. 1130). Ancak, belirtmek gerekir ki Macaristan ve Slovakya arasında ikili anlaşmanın uygulanmasına ilişkin yorum farklılıkları devam etmiştir. Macaristan, kısmen Gabcikovo barajının inşası konusundaki anlaşmazlık nedeniyle Slovakya'yı Çekoslovakya'nın halef devleti olarak tanımamıştır; bu anlaşmazlık Uluslararası Adalet Divanı'na götürülmüş ve hem Macaristan hem de Slovakya Divan'ın kararına uymayı kabul etmiştir (Commission, 1997a, p. 5).

Macaristan, 1989'dan bu yana dış ve güvenlik politikasını Avrupa ve transatlantik çerçevede geliştirmeyi hedeflemiştir. Macaristan, AB'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikası (ODGP) kapsamında öngörülen diyalog düzenlemelerinin aktif bir katılımcısı olmuş ve davet edildiğinde bu çerçevedeki AB eylemlerini düzenli olarak desteklemiştir (Commission, 2001a, p. 91). Macaristan, pozisyonlarını düzenli olarak AB'ninkilerle uyumlu hale getirmiş ve davet edildiğinde, BM ve Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı (AGİT) bağlamı da dahil olmak üzere Birliğin açıklamalarına, deklarasyonlarına ve demeçlerine bağlı kalmıştır (Commission, 1999a, p. 55). Örneğin, Macaristan, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'ne karşı yaptırımlar getiren ortak pozisyonlar ile Hindistan ve Pakistan'ın nükleer denemelerine ilişkin deklarasyonlar da dahil olmak üzere davet edildiği tüm ortak pozisyonlara, deklarasyonlara ve demeçlere katılmıştır (Commission, 1999a, p. 38).

Ayrıca, Macaristan, Mart 1999'da NATO'ya üye olmuştur. Ocak 1999'da Avrupa'da Konvansiyonel Silahlı Kuvvetler Antlaşması'nı onayan ülke, Kosova krizi sırasında Macaristan, Yugoslavya'ya karşı NATO operasyonunu aktif olarak desteklemiştir. Macar askerleri Arnavutluk'taki insani yardım misyonunun yanı sıra, KFOR (Kosova Gücü, Kosova'da NATO liderliğinde görev yapan uluslararası bir barış gücüdür) ve SFOR'a (İstikrar Gücü, Bosna Savaşı'nın ardından Bosna

Hersek'te konuşlandırılan NATO liderliğindeki çok uluslu bir barış gücü) da katılmış ve bu bağlamda Kosova'ya asker göndermiştir. (Commission, 1999a, p. 55) Kısaca, Macaristan'ın Batı Balkanlar'a ilişkin çabaları, Belgrad'a karşı yaptırımların uygulanması, Tuna Nehri'nin temizlenmesine mali katkı ve SFOR ve KFOR gibi uluslararası barış gücü misyonlarına katılım üzerinde yoğunlaşmıştır (Commission, 2000a, p. 75).

Macaristan, ODGP'nin bir parçası olarak Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasının (AGSP) geliştirilmesine yoğun ilgi göstermiş ve bu bağlamda AB üyesi olmayan Avrupalı NATO üyeleri yapılan görüş alışverişlerine aktif olarak katılmıştır (Commission, 2000a, p. 75). İlk resmi NATO-AB bakanlar toplantısı 2001 yılında Budapeşte'de Kuzey Atlantik Konseyi'nin bahar dönemi sırasında yapılmıştır. Macaristan, Kasım 2000'de Brüksel'de yapılan ilk konferansa aktif bir rol oynamış ve henüz kurulmamış olan Hızlı Reaksiyon Gücü'ne 350 asker teklif etmiştir (Commission, 2001a, p. 91). Buna ek olarak Macaristan, Avrupa Birliği'nin 2003 yılında oluşturulacak 5,000 kişilik kriz yönetimi kontenjanına 107 polisle katkıda bulunacaktır (Commission, 2002a, p. 122). 1999 ve 2000 yıllarında, 460 Macar polisi barışı koruma görevlerine katılmıştır. Bunlardan 50'si Birleşmiş Milletler, AGİT ve Batı Avrupa Birliği (BAB) bayrakları altında Arnavutluk, Bosna Hersek, Batı Sahra ve Sina Yarımadası'nda görev yapmıştır. Macaristan ayrıca Ağustos 2001'de Savunma Bakanlığı'na bağlı iki şirketin 41 sivil çalışanını, NATO'nun FYROM'daki "Essential Harvest" adlı misyonu kapsamında toplanan mühimmat ve silahların imhasına katılmak üzere göndermiştir (Commission, 2001a, p. 91). Ek olarak, Macaristan Güney Doğu Avrupa İş birliği Girişimi (SECI) ve Orta Avrupa Girişimi'ne (CEI) katılmaya devam etmiştir (Commission, 2001a, p. 92). Macaristan, Eylül 2001 tarihli AB Eylem Planına ve terörizmle mücadeleyle ilişkin dört Ortak Tutuma uyum sağlamıştır. Aralık 2001'de terörle mücadeleyle ilişkin yeni bir yasanın kabul edilmesiyle birlikte bu pozisyonların uygulanması için gerekli tedbirleri almıştır (Commission, 2002a, pp. 121–122). Görüldüğü üzere Macaristan, güvenlik konularında elinden geldikçe AB'ye entegre olma arayışına girmiştir.

AB Komisyonu'na göre; AB üyeliği, Macaristan'ın Avrupa ülkeleriyle ticari, ekonomik, kültürel ve siyasi iş birliğini geliştirecek ve Macaristan'a yabancı sermaye getirecektir. AB, Macaristan'ın ve diğer ülkelerin üyeliği ile tarih, kültür ve geleneklerini koruyarak vatandaşları

arasındaki dayanışma bağlarını güçlendirecek ve bu genişleme sürecinin bir sonucu olarak Avrupa'da barış ve özgürlük korumaları güçlendirilecektir (Commission, 2003a). Macaristan'daki genel kamuoyu da kendilerinin Avrupa'ya ait olduklarına inanmaktadır (Bozóki & Karácsony, 2003b, p. 21). Navracsics'e göre; Macaristan bin yıldır dini ve kültürel düzeyde Batı medeniyetinin bir üyesidir ve Sovyetler tarafından ele geçirilene kadar geleneksel hükümet sistemleri Batı modellerini takip etmiştir (Navracsics, 1997b, p. 7). Bu durum nedeniyle Macaristan, AB'yi ortak kültür vatanı (*common cultural homeland*) olarak düşünmektedir. Kısacası Macaristan, Batı'nın bir parçası olarak kendini görmekte ve göstermektedir (Navracsics, 1997a, p. 5).

Çekoslovak Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Václav Havel, Ocak 1990'da Polonya ve Macaristan parlamentolarına hitaben yaptığı konuşmada, ülkelerin "Avrupa'ya dönmeleri" için birlikte çalışmalarını talep etti (Poláčková, 1994b, p. 117). Üç Visegrád³ ülkesinin hükümetleri, Eylül 1992'de AB'ye, 1996 yılına kadar Birliğe olası genişleme aşamasını belirleme konusundaki ilerlemelerini değerlendirmek için ortak bir talepte bulunmuştur.

Macaristan ve AB, 16 Aralık 1991 tarihinde Ortaklık Anlaşmasını (Avrupa Anlaşmalarını) imzalamıştır. Serbest ticaret bölümü 1 Mart 1992'de geçici olarak yürürlüğe girse de Anlaşma bir bütün olarak onaylandıktan sonra 1 Şubat 1994'te yürürlüğe girmiştir (Tsounis & Kiss, 1999, p. 333). Avrupa Anlaşmalarını imzalamış olan MDA ülkeleri, Haziran 1993'te Kopenhag'da AB'nin potansiyel tam üyeleri olarak resmen kabul edilmiştir (Palánkai, 1998, p. 162). Avrupa Anlaşmalarının temel amacı, aday ülkeleri AB üyeliğine hazırlamaktır (White, B., 2001, p. 82). Anlaşmaların önsözünde nihai hedef tam üyelik görülse de bunun otomatik bir süreç olmadığı belirtilmiştir (Duponcel, 1998, pp. 79–80). AB'ye üyelik sürecinde aday ülkeler AB'nin yardımlarından da faydalanmışlardır. PHARE (Polonya ve Macaristan: Ekonomilerini

---

³ Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya ve Macaristan'dan oluşan Visegrad Grubu (V4), gayri resmi bir bölgesel iş birliği formatıdır. Grubun arkasındaki fikir, demokratik devlet yapılarının ve serbest piyasa ekonomilerinin inşasında iş birliğini yoğunlaştırmak ve uzun vadede Avrupa entegrasyonu sürecine katılmaktır. Kuruluş tarihi, Polonya ve Çekoslovakya Cumhurbaşkanı Lech Wałęsa ve Václav Havel ile Macaristan Başbakanı József Antall'ın Macaristan'ın Visegrad kasabasında iş birliğinin hedefleri ve koşulları hakkında ortak bir deklarasyon imzaladıkları 15 Şubat 1991'dir (Ministry of Foreign Affairs Republic of Poland).

Yapılandırmak için Yardım), SAPARD (Tarımsal ve Kırsal Kalkınma İçin Özel Eylem Programı) ve ISPA (Katılım Öncesi Yapısal Politikalar Aracı) gibi programlar aracılığıyla Macaristan da önemli destekler almıştır.

29 Mart 1993'te Macaristan, Avrupa Serbest Ticaret Anlaşmasını (EFTA) imzalamıştır. Macaristan, 31 Mart 1994'te AB'ye tam üyelik için resmi olarak başvuran eski Sovyetler Birliği'nin halefi devletlerden ilkiydi (Böröcz, 2000, p. 847). Başvurudan iki yıl sonra Komisyon, MDA'daki başvuran 10 ülkenin her birisine "başvuranın durumu" ile ilgili anketler göndermiştir. Anket geldikten üç ay sonra, Macar tarafı kapsamlı yanıtlarını sunmuştur (Böröcz, 2000, p. 847). 18 Nisan 1995'te, Bakanlar Konseyi, Antlaşma'nın Komisyon'la istişare çağrısı yapan 0. Maddesinde belirtilen süreci yürütmeye karar vermiştir (Commission, 1997b, p. 5). 15 AB üye ülkesinin dışişleri bakanlarının 30 Mart 1998'de yaptıkları bir toplantıda, katılım süreci 10 Orta ve Doğu Avrupa ülkesi ve Kıbrıs ile resmen başlamıştır (Commission, 1998a, p. 6). "Aday Ülkelerin Her Birinin Katılıma Yönelik İlerleme Strateji Belgesi ve Raporu" (The Strategy Paper and Report on the Progress Towards Accession by Each of the Candidate Countries) Komisyon tarafından 9 Ekim 2002'de yayımlanmıştır. Buna göre, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Macaristan, Malta, Polonya, Slovenya ve Slovakya'nın tümü siyasi üyelik şartlarını karşılamaktadır. Ayrıca, bu ülkelerin ekonomik ve müktesebat üyelik şartlarını yerine getirdikten sonra 2004 yılının başında AB'ye katılmaya hazır olacağı ifade edilmiştir (Commission, 2003a). 13 Aralık 2002'de Kopenhag'da Macaristan'ın katılım müzakereleri başarılı bir şekilde sonuçlanmıştır. Birlik, yukarıda bahsedilen devletlerin 1 Mayıs 2004'te yürürlükte olan bileşen olarak dahil edilmesini beklediğini ifade etmiştir (Council, 2002b, p. 1).

Macar halkı, elitleri/seçkinleri ve politikacılarının hemen hemen hepsi Macaristan'ın AB üyesi olması fikrini desteklemiştir (Batory, 2002a, p. 525). Macaristan siyasi seçkinleri, AB ve kurumlarını üye devletler arasında ekonomik iş birliği için potansiyel yeni bir alan olarak görmüşlerdir (Hegedüs, 1999, p. 6). Macar halkı da desteğini yapılan halkoyu yoklamasında göstermiştir. 12 Nisan 2003'te yapılan referandumda seçmenlerin çoğunluğu (%83,76) Macaristan'ın AB üyeliğinden yana tavır sergilemiştir. Ancak katılım istenilen düzeyde gerçekleşmemiştir. (%45,6)(Bozóki & Karácsony, 2003a, p. 5). Macaristan için Katılım Antlaşması 16 Nisan 2003 tarihinde imzalanmış

(Commission, 2003b, p. 4) ve iki yıllık bir onay sürecinden sonra 1 Mayıs 2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Gottfried & Györkös, 2007, p. 203). Birlik; Komisyonun Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Slovak Cumhuriyeti ve Slovenya'nın siyasi gereklilikleri karşıladığı, ekonomik gereklilikleri karşılayabilecek durumda olduğu ve 1 Ocak 2004 tarihinden itibaren üyelik sorumluluklarını üstlenebileceğini belirtmiştir (Council, 2002a, p. 1).

Macar halkının ve seçkinlerinin Macaristan'ın AB'ye üye olma taraftarı olduğu ifade edilmişti. Sovyetler Birliği yönetiminden sonra Macaristan demokratik seçimler konusunda önemli adımlar atmıştır. Macaristan'da kurulan siyasi partiler de ülkenin AB yolundaki politikalarında yadsınamaz etkiye sahip olmuşlardır. Macaristan'ın AB üyeliğine kadar geçen süreçteki hemen hemen her parti Avrupa yanlısı tutum izlemiş ve gelen iktidarlar da sürecin gelişmesi için katkılarını sunmuştur.

Macaristan, çok partili sisteme 1989 yılında geçmiş ve aynı yılın mart ayında, Genç Demokratlar İttifakı, Macar Demokratik Forumu, Bağımsız Küçük Toprak Sahipleri Partisi, Macar Sosyal Demokrat Partisi, Macar Halk Partisi, Hür Demokratlar İttifakı ve Hıristiyan Demokrat Halk Partisi'nden oluşan muhalefet partileri, koalisyonu kendi stratejilerini koordine etmek için Muhalefet Yuvarlak Masası'nı kurmuşlardır. Muhalefet Yuvarlak Masası temsilcileri ve Komünist Parti delegeleri bir araya geldiklerinde, Macaristan'daki siyasi, ekonomik ve etik açmazın yalnızca şiddet içermeyen, zorlamadan uzak ve kanunla çözülebileceği konusunda açıkça hemfikir olmuşlardır (Pogany, 1993, p. 337).

Macaristan'da ilk demokratik özgür seçimler 1990'da yapılmıştır. Macar Sosyalist Partisi seçimleri kaybetmiş ve Macar Demokratik Forumu (Antall/Boross hükümeti) diğer sağcı partilerle ittifak hâlinde iktidara gelmiştir (Dingsdale & Kovacs, 1996, p. 267). Antall hükümeti; ulusal çıkarlarını ve Avrupa çıkar ve değerlerini, uluslararası gerçeklerle uyum içinde gerçekleştirmeyi amaçlamıştır (Akt. Varga, 2000, p. 119) 1994 yılında Macaristan tekrardan seçime gitmiştir. Macar Sosyalist Partisi seçimden (Horn Hükümeti), Parlamentodaki en büyük parti olarak çıkmıştır. Horn Hükümeti, Macaristan'ın gelişmiş ülkelerle güçlü bağlarını ve Avrupa-Atlantik'e dahil edilmesini güçlendirmeye çalıştığını belirtmiştir (Akt. Varga, 2000, p. 123) Bu yıllarda Macaristan'ın temel

hedefi, AB ve NATO entegrasyonudur. Macaristan'ın AB üyeliği hedefine eşlik eden Nisan 1994 Muhtırası, Macaristan'ın son bin yıldır, bağımsız devletinin kuruluşuna kadar uzanan Batı kültürleri ve değerleri ile yakın bir ilişki sürdürdüğünü ifade etmiştir (Ak. Commission, 1997b, p. 8).

Mayıs 1998'deki genel seçimlerden sonra Sosyalist-Özgür Demokrat Koalisyon hükümetinin yerini Genç Demokratlar Federasyonu liderliğindeki koalisyon hükümeti almıştır (Batory, 2002b, p. 3). 1998 seçimlerinde altı parti Parlamento'da temsil hakkı kazanmış ve Macaristan'ın AB üyeliğini resmen onaylamışlardır (Batory, 2002a, p. 526).

Genç Demokratlar İttifakı'nın kısaltması olan FIDESZ ilk serbest seçimlerden önce şiddetli bir anti-Komünist gençlik hareketi olarak siyasi faaliyetlerine başlamıştır. 1995 yılında Parti, adını FIDESZ-Macar Sivil Partisi olarak değiştirmiştir (Batory, 2001, pp. 17–18). FIDESZ, Macaristan'ın AB üyeliğinin çağdaş Avrupa ulusları topluluğuna yeniden entegrasyonunu kolaylaştıracağını ve aynı zamanda modern Avrupa ekonomik ve sosyal birleşmesi biçimine katılmasını sağlayacağını öne sürmüştür (Batory, 2001, p. 18). FIDESZ Partisinin 1994 tarihli manifestosu, Macaristan'ın en önemli dış politika hedefinin mümkün olan en kısa sürede Avrupa'ya entegre olmak olduğunu açıkça ilan etmiştir. Bununla birlikte, Partinin 1998 seçimlerine yönelik programı da ulusal çıkarların öncelenmesinin önemini vurgulamıştır (Batory, 2002b, pp. 3–4). 2002'ye gelindiğinde, Macaristan'daki baskın sağcı siyasi parti olan FIDESZ daha küçük olan Macar Demokratik Forumu ile birlikte, AB'ye katılmanın Macaristan'ın, özellikle Hristiyanlık açısından, tarihi ve kültürel kökleri ile yeniden bağlantı anlamına geleceği inancında olmuşlardır (Fowler, 2004a, p. 636).

2002 seçimlerinde ise tümü Macaristan'ın AB üyeliğini destekleyen yalnızca dört parti mecliste yer bulabilmiştir. Bu partiler şunlardır: Ulusal-muhafazakâr FIDESZ, onun küçük müttefiki, Hristiyan-Demokrat Macar Demokratik Forumu yerini alan Macar Sosyalist Partisi ve Liberal Hür Demokratlar İttifakı (Batory, 2002b, pp. 3–4). Bu partilerin, Macaristan'ın AB üyeliğini desteklemesi önemlidir.

4. AB KOMİSYONU ve AVRUPA KONSEYİ İRKÇILIĞA ve HOŞGÖRÜSÜZLÜĞE KARŞI AVRUPA KOMİSYONU RAPORLARI ÇERÇEVESİNDE MACARİSTAN'IN AB'YE ÜYELİK SÜRECİNDE DEMOKRASİ, İNSAN HAKLARI ve HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ PERFORMANSI

Macaristan'ın AB'ye katılım yolunda kaydettiği ilerlemeler, AB Komisyonu tarafından Kopenhag Siyasi Kriterleri kapsamında düzenli ve ayrıntılı olarak açıklanmıştır. 1997'de Komisyon 'Macaristan'ın Avrupa Birliği Üyeliği Başvurusu Hakkında Görüş' yayımlamıştır. Bu Rapor, temel olarak üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm, giriş bölümü olup Macaristan'ın AB ile ilişkileri incelenmiştir. İkinci bölüm üyelik kriterlerini sunarak, Macaristan'ın siyasi kriterler, ekonomik kriterler, üyelik yükümlülüklerini üstlenebilmesi ve müktesebatı uygulayabilecek idari kapasitesini açıklamaktadır. Son bölüm, raporun özetini ve sonucunu detaylandırmaktadır. Ayrıca 1998-2002 yılları arasında AB Komisyonu tarafından 'Macaristan Düzenli İlerleme Raporları' hazırlanmıştır. 'Düzenli İlerleme Raporları'nın ilk serisi 1998 yılında hazırlanmıştır. Bu raporun giriş bölümünde ilerleme raporlarının bağlamı ve AB ile Macaristan arasındaki ilişkiler sunulmuştur. Raporun ikinci bölümü; Macaristan'ın siyasi ve ekonomik kriterler açısından kaydettiği ilerleme ve üyelik yükümlülüklerini yerine getirme yeteneği ve müktesebatı uygulama konusunda idari kapasitesi hakkında bilgiler vermektedir. Raporun son bölümü ise (Uygulamanın küresel değerlendirilmesi) müktesebatın benimsenmesine yönelik katılım ortaklıkları ve ulusal programlardan oluşmaktadır: Komisyon 1999 yılında ikinci 'İlerleme Raporu' yayımlamıştır. Raporun içeriği bir öncekiyle aynıdır. Üçüncü 'İlerleme Raporu' 2000 yılında yayımlanmış ve Macaristan'ın müktesebatın her bir faslındaki ilerlemesini ayrı ayrı vurgulamıştır. Raporun diğer içeriği öncekilerle benzerlik göstermektedir. 2001 ve 2002 yılında yayımlanan 'İlerleme Raporları', 2000 'İlerleme Raporu' ile aynı yapıya sahiptir. Ayrıca, 2003 yılında Komisyon, 'Macaristan'ın Üyelik Hazırlıkları hakkında Kapsamlı bir İzleme Raporu' yayımlamıştır. Rapor, Macaristan'ın katılım müzakerelerinden kaynaklanan ekonomik konular ve taahhütler ile gereklilikleri sunmaktadır. Bu şekilde, Macaristan'ın idari ve adli kapasitesi ile müktesebat fasıllarındaki ilerlemesi sağlanmaktadır.

Komisyon raporlarına ek olarak, Macaristan'ın üyeliğinden önce (Avrupa Konseyi bünyesinde çalışan) Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu tarafından 1997, 1999 ve 2003 yılında üç rapor yayımlanmıştır. Bu raporlar, hem Macaristan'daki ırkçılık ve hoşgörüsüzlük sorunları hakkında bilgi vermiş hem de Macaristan'ı bu sorunları çözmeye teşvik etmiştir. Hukuki boyut bölümü, Macaristan'ın uluslararası anlaşmalar, anayasa ve ceza hukuku ile medeni hukuk ve idare hukuku hükümlerine yönelik gelişimi irdelemektedir. Politika yönlerinin bir kısmında ise Macaristan'ın “vatandaş olmayanların kabulü ve statüsü, eğitim ve öğretim, istihdam, istatistik, medya ve diğer alanlarda” kaydettiği ilerleme incelenmektedir.

Çalışmanın bu bölümünde belirtilen 10 rapor içerik analizine tabi tutulmuştur. Böylece, Macaristan'ın AB üyelik sürecinde demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü alanlarında kaydettiği ilerlemeler anlaşılmaya ve sunulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın hedefleri kapsamında, belirtilen raporlar incelenirken temel kategoriler “demokrasi”, “insan hakları” ve “hukukun üstünlüğü” olarak belirlenmiştir. Demokrasi temasının alt temaları: basın özgürlüğü, seçim çalışmalarının organizasyonu ve de azınlıkların mecliste temsilidir. İnsan haklarının alt temalarından biri de azınlık haklarının korunmasıdır. Roman halkının durumu burada göze çarpmaktadır. Ayrıca polisin kötü muamelesi, zayıf cezaevi koşullarının varlığı, göçmenlerin durumu ve Yahudi karşıtlığı da insan hakları alt temalarının diğer kodlarını oluşturmaktadır. Hukukun üstünlüğü temasının alt temaları da yozlaşma, adalet, organize suçlar ve yargı erkinin yoğun iş temposudur. Belirtilen tüm bu alt kategoriler raporların incelenmesinden sonra oluşturulmuştur.

Raporlar yayımlanma tarihlerine göre tek tek incelenmiştir. Avrupa Komisyonu ve Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu raporlarının içerik analizi sonucunda; Macaristan'ın demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü ile ilgili birçok sorunu olduğu görülmektedir. Her şeyden önce, insan hakları alanında Macaristan'ın azınlık Roman nüfusu çeşitli alanlarda zorluklar yaşamıştır. Ayrıca yolsuzluk, polisin kötü davranış biçimi, yargı sistemindeki eksiklikler, cezaevlerindeki kötü koşullar ve basınla ilgili de Macaristan'ın önemli problemleri bulunmuştur. Bu sorunlar raporlarda sıklıkla dile getirilmiştir.

AB Komisyonu tarafından 1997 yılında yayımlanan 'Macaristan'ın Avrupa Birliği üyeliği Başvurusuna İlişkin Komisyon Görüşü' ve Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu tarafından 1997 yılında hazırlanan 'Birinci Rapor'a göre; Macaristan'da Roman topluluğunun zorlukların yanı sıra (Commission, 1997b, p. 20), yolsuzluk ve polisin kötü muamelesi (Commission, 1997b, p. 15), adalet (Commission, 1997b, p. 16), Yahudi karşıtlığı (Council of Europe, 1997, p. 10) ve medya (Commission, 1997b, p. 17) gibi konularda bazı endişeleri bulunmaktadır. Macaristan'ın Roman nüfusu ekonomi, siyaset, sağlık hizmetleri vb. dahil olmak üzere çeşitli alanlarda ayrımcılığa maruz kalmış ve bazı sorunları günümüze değin bir türlü çözüme kavuşmamıştır (Commission, 1997b, p. 20).

1998 yılında hazırlanan 'Macaristan Düzenli İlerleme Raporu'nda, Romanların statüsü (Commission, 1998a, p. 11), polisin yanlış muamelesi ve kötü cezaevleri koşulları (Commission, 1998a, p. 10), yolsuzluk (Commission, 1998a, p. 9) gibi sorunlar yeniden ifade edilmiştir. 1999 yılında hazırlanan 'Macaristan Düzenli İlerleme Raporu'nda ve Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu'nun 'İkinci Rapor'unda Roman topluluğunun durumu (Council of Europe, 1999, p. 9), yolsuzluk (Commission, 1999b, p. 12), polisin kötü muamelesi ve hapisane koşulları (Commission, 1999b, p. 14) ve basın özgürlüğü (Commission, 1999b, p. 13) konuları da tekrardan yerini almıştır. '2000 Macaristan Düzenli İlerleme Raporu' da ayrıca Roman topluluğunun kötü koşullarına, polisin yanlış muamelesine, yargı (Commission, 2000b, p. 16) ve cezaevleri (Commission, 2000b, p. 16) dahil olmak üzere çeşitli endişe alanlarına değinmiştir. Rapor, polisin kötü muamelesinin muhataplarının sıklıkla Romanlar olduğuna (Commission, 2000b, p. 18) ve Macaristan'ın acilen yozlaşma ile mücadele etmesi gerektiğine de vurgu yapmıştır (Commission, 2000b, p. 16). '2001 Macaristan Düzenli İlerleme Raporu', Roman topluluğunun sorunlarını (Commission, 2001b, p. 24), yolsuzluk ve polis davranışlarını (Commission, 2001b, p. 24), cezaevlerinin aşırı kalabalığını (Commission, 2001b, p. 14) ve Yargıtay'ın (Commission, 2001b, p. 18) yoğun çalışması konularındaki kaygılarını bir kez daha vurgulamıştır. '2002 Macaristan Düzenli İlerleme Raporu' da Roman azınlığın sorunlarına (Commission, 2002b, p. 33) ve yolsuzluğun (Commission, 2002b, p. 25), ilgi alanlarına tekrar değinmiştir.

AB Komisyonu tarafından ‘Macaristan’ın Üyelik Hazırlıklarına İlişkin Kapsamlı İzleme Raporu’ ve 2003 yılında Macaristan’a ilişkin Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu’nun ‘Üçüncü Raporu,’ Roman topluluğu üyelerinin çoğunluğunun kamu hizmetlerinde sosyal adaletsizliklere, sosyal dışlanmaya ve yaygın ayrımcılığa maruz kalmaya devam ettiğini yinelemiştir. Ayrıca istihdam ve eğitime erişim konusunda da hâlâ önemli sorunların devam ettiğini belirtmişlerdir (Commission, 2003b, p. 37). Ayrıca Komisyon Raporu, Macaristan’ın katılımı ile birlikte hesap verebilir, güvenilir ve uygun şekilde koordine edilmiş bir polis teşkilatına sahip olmasını sağlamak için polis iş birliği ve organize suçla mücadele alanlarında daha fazla çaba gösterilmesi gerektiğine vurgu yapmıştır (Commission, 2003b, p. 49). Ek olarak, Rapora göre, “Bağımsız araştırmalar Macaristan’ı komünizm sonrası ülkeler arasında yolsuzluğun en az olduğu ülke olarak gösterse de araştırmalar yolsuzluğun bu ülkede önemli bir sorun olduğunu göstermektedir.” ifadesini kullanmıştır (Commission, 2003b, p. 15).

Yapılan nitel içerik analiz sonucunda yukarıda yer alan önemli problemler tablo hâline getirilmiştir. Hangi raporun ne gibi endişelere vurgu yaptığı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: AB Komisyonu ve Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu Raporlarına Göre Macaristan’ın Demokrasi, İnsan Hakları ve Hukukun Üstünlüğü Alanındaki Endişe Alanları

Rapor	Demokrasi Alanındaki Endişeler	İnsan Hakları Alanındaki Endişeler	Hukukun Üstünlüğü Alanındaki Endişeler
1997 Macaristan’ın Avrupa Birliği üyeliği Başvurusuna İlişkin Komisyon Görüşü	- Basın özgürlüğü	- Roman azınlık hakları - Siyasi göçmenler - Polisin kötü muamelesi	- Yozlaşma - Adalet - Organize suçlar
1997 Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu İlk Raporu		- Roman azınlık hakları - Yahudi karşıtlığı - Göç stratejileri	

**Macaristan'ın AB Üyelik Sürecinin Avrupa Birliği Komisyonu ile Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı
Avrupa Komisyonu Raporlarından İncelenmesi**

1998 Macaristan Düzenli İlerleme Raporunda	- Seçimlerin zamanlaması - Parlamentoya giriş kuralları - Seçim kampanyalarının organizasyonu	- Roman azınlık hakları - Polisin kötü muamelesi - Cezaevleri koşulları	- Yozlaşma
1999 Macaristan Düzenli İlerleme Raporunda	- Basın özgürlüğü	- Roman azınlık hakları - Polisin kötü muamelesi - Cezaevleri koşulları	- Yozlaşma - Yargı işlerinin yoğunluğu
1999 Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu İkinci Raporu		- Roman azınlık hakları - Vatandaş olmayanların durumu - Toplu barınakların durumu - Göçmenler - Polisin kötü muamelesi	- Adalet
2000 Macaristan Düzenli İlerleme Raporunda		- Roman azınlık hakları - Polisin kötü muamelesi - Cezaevleri koşulları	- Yozlaşma - Yargıtay'ın yoğun iş yükü - Adalet
2001 Macaristan Düzenli İlerleme Raporunda	- Azınlıkların mecliste temsil sorunu	- Roman azınlık hakları - Polisin kötü muamelesi	- Yozlaşma - Yargıtay'ın yoğun iş yükü

		-	Cezaevleri koşulları	
2002 Macaristan Düzenli İlerleme Raporunda		-	Roman azımlık hakları	- Yozaşma - Yargı reformu için bütçenin sınırlı olması
2003 AB Komisyonu tarafından Macaristan'ın Üyelik Hazırlıklarına İlişkin Kapsamlı İzleme Raporu		-	Roman azımlık hakları	- Yozaşma - Adalet - Organize suçlar
İrkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu Üçüncü Raporu	-	Azımlıkların mecliste temsil sorunu	- Roman azımlık hakları	- Gözaltı süreci
	-	Basın özgürlüğü	- Göçmenler - Yahudi karşıtlığı	

Kaynak: (Bu tablo yazar tarafından incelenen raporlardan oluşturulmuştur. Commission, 1998b, 1998b, 1999a, 2000a, 2001a, 2002a, 2003c; ECRI, 1997, 1999, 2003)

Belirtilen sorun alanlarına değinmelerine rağmen hemen hemen her AB Komisyon raporunda; “Macaristan, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını ve azımlıklara saygı gösterilmesini ve azımlıkların korunmasını garanti eden istikrarlı kurumlarla demokrasinin özelliklerini sunar; Macaristan Kopenhag Siyasi Kriterlerini yerine getirmeye devam etmektedir.” gibi ifadeler kullanılmıştır. Bu durum raporların Kopenhag Siyasi Kriterleri güveni hakkında çeşitli soru işaretleri yaratmaktadır.

Ancak, tüm raporlar incelendikten sonra Macaristan'ın demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü durumuna yönelik bazı çıkarımlar yapılmıştır. Bu çıkarımlar şunlardır:

- Macaristan demokrasi alanında; basın özgürlüğü, seçim organizasyonu, azımlıkların mecliste temsili gibi konularda zorluklar yaşamaktadır.

- Macaristan'da Roman azınlığın karşılaştığı zorluklar, ülkenin temel insan hakları sorunudur. Bu durum AB'nin azınlıklara saygı duyma ve onları koruma ile ilgili Kopenhag Siyasi Kriterleri ile çelişmektedir. Ayrıca polisin kötü muamelede bulunması, cezaevleri koşullarının zayıf olması, göçmenlerin durumu ve Yahudi karşıtlığı gibi konularda çeşitli sıkıntılar yaşanmıştır.
- Macaristan'da hukukun üstünlüğü konusunda; adalet, yozlaşma, yargı erkinin yoğun iş temposu ve organize suçlar gibi konular AB'nin dile getirdiği başlıca endişeler olmuştur.

Demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü kriterleri aday ülkeler tarafından karşılanmalı ve belirtilen kriterler aday ülke tarafından içselleştirilmelidir. Ancak AB Komisyon raporlarından da anlaşılacağı üzere, Macaristan'ın AB'ye katılım yolundaki koşulları, AB üyesi olmadan önce de ideal olmaktan uzaktır. Ancak Macaristan, AB üyesi olma hedefine ulaşmış, AB ve Macaristan tarafları arasındaki katılım politikası her iki tarafın da istediği şekilde sona ermiştir. Ancak bu noktada çalışma şunu savunmaktadır: Macaristan'ın AB'ye katılım sürecinin yeterince Kopenhag Siyasi Kriterleri çerçevesinde gerçekleşmemesi, AB'nin Kopenhag Siyasi Kriterlerine ve belirtilen kriterleri uygulama sürecine olumsuz yönde etkilemiştir.

5. SONUÇ

AB'nin en önemli politikalarından biri de genişleme politikasıdır. Çünkü genişleme politikasıyla AB katılım kriterlerini aday ülkelere koşul olarak sunabilmekte ve aday ülkelerin bu koşulları yerine getirmesi beklenmektedir. Zaman içerisinde AB üyeliği için yeni koşullar getirilmiş ve aday ülkelerin bu eklenen kriterleri de karşılaması gerektiği vurgulanmıştır. Her ne kadar 1993 yılında Kopenhag Siyasi Kriterleri AB üyeliği için *sine qua non* (gerekli koşul, olmazsa olmaz şart) bir özellik kazanmış olsa da Macaristan'ın bu ilkeleri karşılayarak AB üyesi olduğunu söylemek çok zordur.

Jacques Delors, Felipe Gonzalez, Helmut Kohl ve Jacques Santer, Ekim 2001'de bir açık mektupta; AB içinde süregelen ve genişlemeyle daha da kötüleşebilecek önemli zayıflıkları eleştirmişlerdir (Föhrenbach, 2001, p. 9). Ancak AB, siyasi güvenlik ve kimlik vb. politikalarından dolayı bu ülkeleri kabul etme arayışına düşmüştür. AB, MDA ülkelerini içine alarak, barış ve istikrarı bölgede daha çok yayacak ve güvenlik

topluluğunun üye sayısını arttıracaktır. Ayrıca, bu genişleme süreciyle AB, uluslararası politikada dikkat çekmeyi başarabilecektir. Dahası AB, Kopenhag Siyasi Kriterlerini sayesinde demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi değerlerini de yaygınlaştıracağını hedeflemiştir. Ancak şüphesiz, MDA ülkelerinin komünizmden çıkması ve kapitalist bir ekonomiye geçip AB üyesi olmaları şüphesiz kolay olmamıştır. AB'nin MDA ülkeleri genişlemesi sürecinde; ekonomik, sosyal, güvenlik ve birçok sebep etkili olmuştur. Ayrıca, Avrupa'ya dönüş ortak kimlik anlatıları/söylemleri de (akrabalık, aynı grup vb.) şüphesiz AB'nin Macaristan'ı içine almasının temelinde önemli rol oynamıştır.

Macaristan'ın AB'ye üyelik sürecini değerlendirmek için yapılan araştırmada, AB Komisyonu ve Irkçılığa ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan raporlar incelenmiş ve bu raporlar nitel içerik analizine tabi tutulmuştur. Rapor incelemelerinden anlaşılacağı üzere, Macaristan'ın üye olmadan önce demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü durumlarının istenilen düzeyden uzak olduğu görülmektedir. Çünkü Macaristan'ın demokrasi, insan hakları (özellikle Roman topluluğu sorunları, hapisane koşulları, polisin kötü muamelesi vb.) ve hukukun üstünlüğü (yolsuzluk, yargı sisteminin aşırı çalışması vb.) ile ilgili birçok sorunu olmuştur. Özetle, AB kendisine üye olmak isteyen ülkeler için Kopenhag Siyasi Kriterlerini şart koymuştur. Ancak kâğıt üstünde Macaristan, bu kriterleri karşılamayı başarmış gibi görünse de demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü normlarını içselleştirmede çok önemli sorunlar yaşamış ve yaşamaktadır.

KAYNAKÇA

- Anderson, J. J. (2000). Italian Politics: The European Commission under Romano Prodi. *Italian Politics*, 16, 103–117. <https://www.jstor.org/stable/43039691>
- Asmus, R. D. (2008). Europe's eastern promise: Rethinking NATO and EU enlargement. *Foreign Affairs*, 95–106. https://www.jstor.org/stable/20020270?casa_token=YkrxkdY6meAAAAAA:Sip6PULNbaoEkR9IY5E-UDeHjQxNvot8sMDO18wD7uBXllvWXNLciipo_wiD-0AINEonDbijJjP87HmVScIWg6PiTQZ2K8BYTRstySwFL4YL1yi3xfs

- Barroso, M. (2004). *"The European Union and the Emerging World Order-Perceptions and Strategies"* [Text]. European Commission - European Commission.
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_04_499
- Batory, A. (2001). *Hungarian party identities & the question of European Integration*. Sussex European Institute Sussex.
- Batory, A. (2002a). Attitudes to Europe: Ideology, strategy and the issue of European Union membership in Hungarian party politics. *Party Politics*, 8(5), 525–539.
- Batory, A. (2002b). *The Political Context of EU Accession in Hungary*. Chatham House-The Royal Institute of International Affairs.
- Böröcz, J. (2000). The fox and the raven: The European Union and Hungary renegotiate the margins of "Europe." *Comparative Studies in Society and History*, 42(4), 847–875.
- Bozóki, A., & Karácsony, G. (2003a). Membership without belonging? Hungary into the European Union: A historic step passively approved. *Central European Political Science Review*, 4(13), 21–41.
- Bozóki, A., & Karácsony, G. (2003b). Membership without belonging? Hungary into the European Union: A historic step passively approved. *Central European Political Science Review*, 4(13), 21–41.
- Bretherton, C., & Vogler, J. (2002a). *The European Union as a global actor*. Taylor & Francis e-Library.
- Bretherton, C., & Vogler, J. (2002b). *The European Union as a global actor*. Taylor & Francis e-Library.
- Butler, E. (2007). Hungary and the European Union: The political implications of societal security promotion. *Europe-Asia Studies*, 59(7), 1115–1144. <https://doi.org/10.1080/09668130701607102>
- Castiglione, D. (2009). Political identity in a community of strangers. *European Identity*, 29–51.
- Cederman, L. E. (2001). *Constructing Europe's Identity The External Dimension*. Lynne Rienner Publishers.

- Commission, E. (1997a). *Commission Opinion on Hungary's Application for Membership of the European Union: Document Drawn Up on the Basis of COM (97) 2001 Final*. Office for Official Publications of the European Communities.
- Commission, E. (1997b). *Commission Opinion on Hungary's Application for Membership of the European Union: Document Drawn Up on the Basis of COM (97) 2001 Final*. Office for Official Publications of the European Communities.
- Commission, E. (1998a). *Regular Report from the Commission on Hungary's Progress towards Accession*.
- Commission, E. (1998b). *Regular Report from the Commission on Hungary's Progress towards Accession*.
- Commission, E. (1999a). *1999 Regular Report from the Commission on Hungary's Progress towards Accession*.
- Commission, E. (1999b). *1999 Regular Report from the Commission on Hungary's Progress towards Accession*.
- Commission, E. (2000a). *2000 Regular Report from the Commission on Hungary's Progress towards Accession*.
- Commission, E. (2000b). *2000 Regular Report from the Commission on Hungary's Progress towards Accession*.
- Commission, E. (2001a). *2001 Regular Report on Hungary's Progress towards Accession*.
- Commission, E. (2001b). *2001 Regular Report on Hungary's Progress towards Accession*.
- Commission, E. (2002a). *2002 Regular Report on Hungary's Progress towards Accession*.
- Commission, E. (2002b). *2002 Regular Report on Hungary's Progress towards Accession*.
- Commission, E. (2003a). *Commission Opinion of 19 February 2003 on the applications for accession to the European Union by the Czech Republic, the Republic of Estonia, the Republic of Cyprus, the Republic of Latvia, the Republic of Lithuania, the Republic of Hungary, the Republic of Malta, the Republic of Poland, the Republic of Slovenia and the Slovak Republic*.

- Commission, E. (2003b). *Comprehensive Monitoring Report on Hungary's Preparations for Membership*.
- Commission, E. (2003c). *Comprehensive Monitoring Report on Hungary's Preparations for Membership*.
- Commission, E. (2022). *EU enlargement*. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/eu-enlargement_en
- Cottey, A. (1995). *East-Central Europe after the cold war: Poland, the Czech Republic, Slovakia and Hungary in search of security*. Springer.
- Council, E. (2002a). *Brussels European Council, 24 and 25 October 2002*.
- Council, E. (2002b). *Copenhagen European Council 12 and 13 December 2002. 02*.
- Council of Europe. (1997). *European Commission Against Racism and Intolerance First Report on Hungary*.
- Council of Europe. (1999). *European Commission Against Racism and Intolerance Second Report on Hungary*.
- Dimitrova, A., & Pridham, G. (2004). International actors and democracy promotion in Central and Eastern Europe: The integration model and its limits. *Democratization*, 11(5), 91–112.
- Dingsdale, A., & Kovacs, Z. (1996). A return to socialism: The Hungarian general election of 1994. *Geography*, 81(3), 267–272.
- Directorate for EU Affairs. (2020). *Enlargement of the European Union*. https://www.ab.gov.tr/enlargement_109_en.html
- Duponcel, M. (1998). The Europe Agreement between Hungary and the EU: Impacts on Hungarian Agriculture. *Russian & East European Finance and Trade*, 34(1), 79–96.
- ECRI. (1997). *European Commission Against Racism and Intolerance First Report on Hungary*. <https://rm.coe.int/first-report-on-hungary/16808b57dc>
- ECRI. (1999). *European Commission Against Racism and Intolerance Second Report on Hungary*.

- ECRI. (2003). *European Commission Against Racism and Intolerance Third Report on Hungary*. <https://rm.coe.int/third-report-on-hungary/16808b57e2>.
- Eltet, Ö. D. E. Ç. H. (2010). Türkiye-Avrupa Birliği İlişkilerinde" Son Dönem". *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(1), 57–75.
- European Union. (2022). *Achievements*. https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/achievements_en
- European Union. (2023). *Accession Criteria (Copenhagen criteria)*. <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/accession-criteria-copenhagen-criteria.html>
- Föhrenbach, G. (2001). Security Implications of EU Enlargement. *Baltic Defense Review*, 2001(6), 7. https://css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/resources/docs/BDR_06.pdf
- Fowler, B. (2004a). Hungary: Unpicking the permissive consensus. *West European Politics*, 27(4), 624–651.
- Fowler, B. (2004b). Nation, State, Europe and national revival in Hungarian party politics: The case of the millennial commemorations. *Europe-Asia Studies*, 56(1), 57–83.
- Gottfried, P., & Györkös, P. (2007). *The Accession of Hungary to the EU*. Oxford University Press.
- Greskovits, B., & Bohle, D. (2001). Development paths on Europe's periphery: Hungary's and Poland's return to Europe compared. *Polish Sociological Review*, 3–27.
- Hegedüs, I. (1999). *European ideas, Hungarian realities*. Federal Trust for Education and Research.
- Holsti, O. R. (1969). Content analysis for the social sciences and humanities. *Reading, MA: Addison-Wesley (Content Analysis)*.
- Hughes, J., Sasse, G., & Gordon, C. (2005). *Europeanization and Regionalization in the EU? s Enlargement to Central and Eastern Europe*. Springer.
- Janse, R. (2018). The evolution of the political criteria for accession to the European Community, 1957–1973. *European Law Journal*, 24(1), 57–76.

- Karadeniz, D. (2020). Sovyetler Birliği Ekseninden Avrupa Birliği Üyelğine: Doğu Avrupa Ülkelerinde Ekonomik ve Siyasal Dönüşümün Analizi. *Gazi İktisat ve İşletme Dergisi*, 6(1), 1–21.
- Kuus, M. (2007). *Geopolitics reframed: Security and identity in Europe's eastern enlargement*. Springer. <https://books.google.com/books?hl=tr&lr=&id=9PKLDAAAQB-AJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Geopolitics+Reframed+Security+and+Identity+in+Europe%E2%80%99s+Eastern+Enlargement&ots=FE4NFjeYtR&sig=IG185BIIIIZYT913goJ5IZkfJCM>
- Ministry of Foreign Affairs Republic of Poland, <https://www.gov.pl/web/diplomacy/visegrad-group> (29.12.2023).
- Nas, Ç., & Özer, Y. (2017). *Turkey and EU integration: Achievements and obstacles*. Routledge.
- Navracsics, T. (1997a). *A missing debate?: Hungary and the European Union*. Sussex European Institute Sussex.
- Navracsics, T. (1997b). *A missing debate?: Hungary and the European Union*. Sussex European Institute Sussex.
- Nefes, S. T. (2022). Using content analysis to study political texts: Notes on Turkish parliamentary debates. *Mediterranean Politics*, 27(2), 264–271.
- O'Brennan, J. (2006). 'Bringing Geopolitics Back In': Exploring the Security Dimension of the 2004 Eastern Enlargement of the European Union. *Cambridge Review of International Affairs*, 19(1), 155–169. <https://doi.org/10.1080/09557570500501911>
- Palánkai, T. (1998). Hungary and her EU Membership. *Társadalom És Gazdaság Közép-És Kelet-Európában/Society and Economy in Central and Eastern Europe*, 162–174.
- Palánkai, T. (1999). Economic policy conditions of Hungary's EU joining. *Társadalom És Gazdaság Közép-És Kelet-Európában/Society and Economy in Central and Eastern Europe*, 10–23.
- Pérez, S. M. R. (2023). *José María Gil-Robles Gil-Delgado (1935-2023) President of the European Parliament, 1997-1999*. EPRS | European Parliamentary Research Service PE 745.687 – March 2023.

- Pogany, I. (1993). Constitutional reform in Central and Eastern Europe: Hungary's transition to democracy. *International & Comparative Law Quarterly*, 42(2), 332–355.
- Poláčková, H. (1994a). Regional Cooperation in Central Europe: Poland, Hungary, Czech Republic and Slovakia: From Visegrad to CEFTA. *Perspectives*, 3, 117–129.
- Poláčková, H. (1994b). Regional Cooperation in Central Europe: Poland, Hungary, Czech Republic and Slovakia: from Visegrad to CEFTA. *Perspectives*, 3, 117–129.
- Prodi, R. (2002). *A Wider Europe—A Proximity Policy as the key to stability*. “Peace, Security And Stability - International Dialogue and the Role of the EU” Sixth ECSA-World Conference. Jean Monnet Project. Brussels, 5-6 December 2002.
- Prodi, R. (2001). Romano Prodi President of the European Commission Bringing the family together Academy of Sciences Budapest, 4 April 2001 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_01_158 (29.12.2023).
- Rapcsák, J. (1994). Hungarian Foreign Policy—With Some Historical Hindsight. *Perspectives*, 3, 71–78.
- Rumelili, B. (2014). İnşacılık/Konstrüktivizm. *Küresel Siyasete Giriş: Uluslararası İlişkilerde Kavramlar, Teoriler, Süreçler*, 151–173.
- Santer, J. (2012). *Statement made by Jacques Santer to the European Parliament on EU enlargement (2 March 1995)*. Debates of the European Parliament. Report of proceedings. 02.03.1995, No 4-458. Luxembourg: Official Journal of the European Communities. http://www.cvce.eu/obj/statement_made_by_jacques_santer_to_the_european_parliament_on_eu_enlargement_2_march_1995-en-d68461e5-5155-4f55-bced-535d078ff5dd.html
- Schimmelfennig, F. (2001). The community trap: Liberal norms, rhetorical action, and the eastern enlargement of the European Union. *International Organization*, 55(1), 47–80.
- Schreier, M. (2012). Qualitative content analysis in practice. *Qualitative Content Analysis in Practice*, 1–280.

- Sjursen, H. (2002). Why Expand?: The Question of Legitimacy and Justification in the EU's Enlargement Policy. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 40(3), 491–513. <https://doi.org/10.1111/1468-5965.00366>
- Stefanova, B. (2005). The European Union as a security actor: Security provision through enlargement. *World Affs.*, 168, 51. https://heinonline.org/hol-cgi-bin/get_pdf.cgi?handle=hein.journals/wrldaf168&section=11
- Topaloğlu, G. (2018). Avrupa Birliği'nden Ayrılma Hakkı ve BREXIT Süreci. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 34, 341–365.
- Tsounis, N., & Kiss, J. (1999). Hungary's Accession to the EU, Competitiveness and Trade. *Acta Oeconomica*, 333–350.
- Varga, I. (2000). Development of the Hungarian Foreign Policy in the Last Ten Years A comparison of the foreign policy programs of the post-transition Hungarian governments. *National Security and the Future*, 1(2.), 117–131.
- White, B. (2001). *Understanding European foreign policy*. Palgrave.
- Wiarda, H. J. (2001). The politics of European enlargement: NATO, the EU, and the new US-European relationship. *World Affs.*, 164, 178. https://heinonline.org/hol-cgi-bin/get_pdf.cgi?handle=hein.journals/wrldaf164&section=26
- Yılmaz, E. S. A. (2014). Political Identity Building in the EU: A Constructivist Approach/Avrupa Birliği'nde Politik Kimliğin Olusumu: Yapısalcı Yaklaşım. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 9(1), 47.